

**MU
SIK**
I UPPLAND

Rózsa med Sparf

9 maj 2019

Uppsala Kammarorkester

Dirigent: Rebecca Miller

Solist: Nils-Erik Sparf, violin

Program

Grażyna Bacewicz
1909-1969

Uvertyr

Miklós Rózsa
1907-1995

Violinkonsert op. 24
Allegro non troppo ma passionato
Lento cantabile
Allegro vivace

PAUS

Antonín Dvořák
1841-1904

Symfoni nr 6 D-dur
Allegro con tanto
Adagio
Scherzo (Furiant)
Finale. Allegro con spirito

Konserten beräknas pågå till kl 21.00.

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Klara Hellgren, *konsertermästare*
Bernt Lysell
Katarina Edvardsson
Dag Alin
Anders Inge
Jeffrey Lee
Anders Lagerqvist
Karin Liljenberg

Violin 2

Elin Emtell Rubinsztejn
Sarah Cross
Staffan Ebbersten
Catharina Ericsson
Gabriele Freese
Christina Gustavsson Hamberg
Marie-Louise Sjöberg

Viola

Ylva-Li Zilliacus
Matilda Brunström
Jörgen Sandlund
Olof Ander
Thomas Ringqvist

Violoncell

Elemér Lavotha
Louise Agnani
Sara Wijk
Gunnar Jönsson

Kontrabas

Sigrid Granit
Sara Buschkühl
Roger Bergman

Flöjt

Hanna Gustafsson
Josefine Ansved
Kristina Ålåker

Oboe

Siobhan Parker
Jenny Hülphers

Klarinett

Margreet Houtman
Jan-Erik Alm
Mikael Thun

Fagott

Sven Aarflot
Magnus Bagge

Horn

Fredrik Dickfelt
Lennart Stevensson
Staffan Lundén-Welden
Britt Crafoord

Trumpet

Bengt Fagerström
Paul Häggblöf

Trombon

Birgitta Lagerstedt
Sally Allkins
Nicholas Eastop

Tuba

Alexander Skylvik

Pukor

Christer Ferngren

Slagverk

Rolf Landberg
Martin Larsson

Harpa

Stina Hellberg Agback

Celesta

Lennart Wallin

Rebecca Miller, dirigent

Det är Uppsala Kammarorkesters blivande chefsdirigent, Rebecca Miller, som avslutar den här orkestersäsongen. Rebecca har hyllats för sitt energifulla och övertygande arbete på dirigentpulten av både publik och press. Hennes unika kommunikation med publik i alla åldrar har resulterat i flera engagemang runtom i hemlandet USA och utomlands. Det var så sent som i oktober 2018 som hon senast dirigerade Uppsala Kammarorkester, och från och med säsongen 19/20 innehar hon titeln som chefsdirigent för tre år framöver, något som vi ser mycket fram emot.

Rebecca började sin musikerbana med studier i piano, därefter följde studier i dirigering både i USA och i England. Hon har dirigerat en lång rad orkestrar i USA och England, där hon numera är bosatt. Rebecca Miller är idag chefsdirigent för Bishop's Stortford Sinfonia och första gästdirigent för Southbank Sinfonia. Hon är också ledare för orkestrarna vid Royal Holloway University i London, där hon byggt upp orkesterprogrammet till nya nivåer.

Som Uppsala Kammarorkesters chefsdirigent startar hon säsongen den 5 september.

Nils-Erik Sparf, violin

Nils-Erik Sparf är en av landets mest framstående violinister och är sedan många år anställd vid Musik i Uppland i Uppsala Kammarsolister och som konsertmästare i Uppsala Kammarorkester. Dessutom verkar han som ledare för Drottningholms Barockensemble. Han har tidigare varit konsertmästare i Kungliga Hovkapellet och Kungliga Filharmonikerna. Han finns representerad på ett stort antal CD-inspelningar. Bland annat Mozarts fem violinkonserter med Uppsala Kammarorkester. Han har vid flera tillfällen axlat solistrollen och att få spela Miklós Rózsas violinkonsert var ett önskemål från Nils-Erik. - *Jag har haft den i tankarna många år och nu var det dags. jag gillar verkligen det ungerska temperamentet i konserten, samtidigt som den också är mycket romantisk.*

Sedan 1992 är Nils-Erik Sparf ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien. Han har erhållit en rad utmärkelser och priser för sina unika och berörande tolkningar, senast Uppsala Kommuns Hedersstipendium 2016. Han har mottagit medaljen "Litteris et Artibus" och 2013 Kungliga Musikaliska Akademins Interpretpris. Nils-Erik Sparf spelar på en Antonio Stradivarius från 1709 som ägs av Järnåkerfonden.

Bacewicz, Rózsa och Dvořák

Den polska tonsättaren **Grażyna Bacewicz** var ett stort namn på sin tid. Äntligen tycks det internationella intresset för henne vara stort igen. Med sin far började hon som femåring studera violin, piano och musikteori. Konsertdebut vid sju års ålder, vid tretton kom den första kompositionen, *Preludier för piano*. Sedan följde fortsatta musikstudier vid konservatoriet i Warszawa. Efter examen i början av trettioalet bar det av till Paris, där hon blev en av den legendariska Nadia Boulangers många kompositionselever. Som så många andra vid samma tid fascinerades hon av de neoklassicistiska strömningarna, vars klarhet och vitalitet kombinerades med Bacewicz egen blandning av känslighet och kraftfullhet. Under åren före andra världskriget var hon konsertmästare i Polens radioorkester, turnerade efter kriget som firad violinsolist, och var för övrigt även en förträfflig pianist.

Hon skrev hela sju violinkonserter, flera andra solokonserter, fyra symfonier och en rad annan orkestermusik, däribland hennes nog fortfarande mest spelade orkesterverk *Konsert för stråkorkester* som vi fick höra här i Uppsala för några år sedan. Därtill vokalmusik, baletter och andra sceniska verk. Produktionen av kammarmusik är även den ytterst hörvärd. *Uvertyr* är den lika enkla som heltäckande titeln på ett av hennes tidiga orkesterverk, skrivet 1943. Inte en uvertyr till något speciellt, men en lysande elegant konsertöppnare. Spår av både barock och den store landsmannen Szymanowski. Att ordet neoklassisk ofta ensamt fått beskriva hennes musik under denna skaparperiod gillade inte Bacewicz, hon ansåg sig redan då ha varit mer mångfacetterad än så. Efter kriget återvände hon till födelsestaden Łódź, och undervisade vid musikkonservatoriet som nu bär hennes

namn. Konsertesträderna tvingades hon avstå från efter att ha skadats allvarligt i en trafikolycka 1954. Nu blev det helt och hållet tonsättandet som gällde. Stalintidens konstnärliga restriktioner lyckades inte knäcka den briljanta skaparkraften.

Många har säkert hört musik av **Miklós Rózsa** utan att veta om det. Han skrev musiken till en lång rad storfilmer: Ben Hur, Spellbound, Quo Vadis, Ivanhoe - nittiofem stycken blev det. Det var tonsättaren Arthur Honegger som lockat in Rózsa på den banan, genom att förklara dess gynnsamma verkan på privatekonomin. Rózsa som inte alls visste vad filmmusik var gick och såg 1934 års filmatisering av Victor Hugos *Les Misérables* med musik av Honegger, och så var han fast. Till Hollywood kom han i samband med andra världskrigets utbrott, i tron att han skulle befinna sig där under någon månad. Det blev femtiofem år. Som så många andra stora filmmusikskapare ur samma generation ville han ändå allra helst se sig som tonsättare av "konsertmusik", och fortsatte också att vara produktiv på det området. Han talade själv om ett dubbelliv, gränsen mellan "konst" och film tycks ha känts så skarp att han inte ens ville blanda ihop dem rent geografiskt. Med tiden delade han upp det så att han skrev "seriösa" verk på sommaren i Italien, medan filmkomponerandet fick äga rum under vintern i Hollywood.

På konsertesträderna var han en gång i tiden rätt ofta spelad, av betydande dirigenter som Bruno Walter, Georg Solti och Eugene Ormandy. Man kan väl inte säga att hans musik generellt har något riktigt fäste på repertoaren numera, i alla fall inte i Europa. Ett undantag är *Konsert för violin och orkester*, en succé som redan från

början tilltalat både publik och stora solister. Redan under studieåren hade Rózsa komponerat en violinkonsert, som dock aldrig trycktes. 1953 funderade han åter på en solokonsert för violin, och pianisten Emanuel Bay fick se skisserna. Denne var vid den tiden Jascha Heifetzs ständige ackompanjator, och Bay visade utkastet för stjärnviolinisten. Heifetz blev förtjust och uppmuntrade Rózsa att gå vidare. På sex veckor fullbordades konserten i Rapallo i Italien. Sedan följde ändå arton månaders konsultationer hos Heifetz, som fick verket skraddarsytt enligt sina specifikationer. Det blev naturligtvis också Heifetz som uruppförde konserten, i Dallas 1956. Den speglar i hög grad tonsättarens ungerska ursprung. Direkta citat av folkligt material var inget han brukade ägna sig åt, men hans personliga stil hade oftast en tydligt ungersk prägel. Då Erich Wolfgang Korngold några år tidigare skrev sin violinkonsert, även den för Heifetz, byggde han i betydande grad på sin egen filmmusik. Så skulle aldrig Rózsa ha gjort - men omvänt gick det tydligen bra: Delar av hans konsert letade sig med tiden in i soundtracket till filmen *The Private Life of Sherlock Holmes* från 1969.

I november 1879 var **Antonín Dvořák** i Wien för att avnjuta ett succéartat framförande av sin egen *Slavisk rapsodi nr 3* med Wiener Philharmoniker. Dirigent var den berömda Hans Richter, som passade på att beställa en ny symfoni av böhmaren. Samtidigt lovade han placera den på repertoaren någon av de kommande säsongerna. Dvořák tog tag i saken under sensommaren 1880, och nu var han snabb. Hela symfonin skisserades på bara tre veckor, och knappt lika lång tid gick åt för orkestrering och slutbearbetning. *Symfoni nr 6* i D-dur tillägnades Richter, som per brev tackade allra hjärtligast för

partituret till "det härliga verket, vars dedikation i sanning gör mig stolt". Snart fick Dvořák tillfälle att spela igenom symfonin på piano för Richter, som då omfamnade tonsättaren efter varje sats. Ändå skulle det av olika skäl dröja innan orkestern i Wien ville spela den, och uruppförandet ägde istället rum i Prag i mars 1881 under ledning av Adolf Čech. Richter dirigerade den inte förrän i London i maj 1882. Brahms inflytande på Dvořák var starkt vid denna tid, inte minst skymtar hans andra symfoni, uruppförd av just Richter ett par år tidigare. Det förminskar definitivt inte originaliteten hos det här alldeles underbara verket. Man brukar säga att tonsättaren här avslutar sin "slaviska period" (*Slaviska danser m.m.*).

Musikvetare gillar indelningar, och symfonierna nummer sju till nio har betecknats som Dvořáks "stora". De är onekligen de mest spelade, men det är djupt orättvist mot nummer sex att inte räkna den som stor. Den publicerades för övrigt ursprungligen som nummer ett då de fem första ännu inte riktigt släppts in i värmen, vilket var en orättvisa i sig. Dvořáks makalösa folkliga melodier är som vanligt till största delen hans egna uppfinningar, inte citat av traditionell musik. Det gäller även den extremt anslående scherzosatsen med sin *furiant*, en virvlande böhmisk dans som flankerar en ljuvlig, stillsam mellandel med fina inpass från piccolaflöjten. Detta var *furiantens* debut i symfoniska sammanhang, och vid uruppförandet krävde publiken en ögonblicklig repris av satsen - inte att undra på! Om symfonin noterade Dvořák att han strävat efter att skriva något som han själv verkligen skulle tycka om att få höra, "ett verk av obestriddlig vitalitet". Det lyckades han ju bra med.

Gunnar Lanzky-Otto

Jubileumssäsong

Nu har Uppsala Kammarorkester firat 50-årsjubileum hela säsongen 2018-2019. Vi har återgett berättelser från musiker och chefsdirigenter. Bakom en orkester står också en orkesterchef, Nils-Olof Sondell från 1989 och Mona Gunnarsson från 2008.

Mona Gunnarsson

Vad innebär ett arbete som orkesterchef?

Det innebär först och främst att man har ett väldigt roligt jobb! Det är tacksamt att jobba med så fina musiker och för en så härlig publik. Arbetet innebär rent praktiskt en rad olika delar, där en stor del är planering, både långsiktig planering av program och konsertperioder i UKK, liksom löpande planering som logistik, repschema, budget etc. Vidare att boka upp musiker, dirigenter, solister, hotell och skriva avtal. Att förbereda noter är också en stor del av arbetet.

Uppsala Kammarorkesters jubileumsår avslutas nu, vad har denna säsong betytt?

Jubileum är alltid kul och musikvärlden har ju alltid tagit vara på kompositörers jubileum, men det är speciellt roligt när det är själva orkestern som firas. För Uppsala Kammarorkester har det inneburit lite mer uppmärksamhet än vanligt. För mig som orkesterchef har jubiléet inneburit att jag grävt en del i arkiven och förstått lite mer hur det hela började och vilken viktig roll kammarorkestern spelat i Uppsalas

och länets musikliv och fortfarande spelar. Med utvecklingen genom åren till länets enda professionella orkester har vi ett stort ansvar att förvalta.

Nu blickar vi framåt, vad kan vi förvänta oss?

Visionen är att fortsätta hålla så hög kvalitet som möjligt, att bjuda in internationella liksom svenska framstående artister. Kända verk blandas med mer ovanliga spännande verk.

Vi gläder oss mycket åt att regelbundet få se Rebecca Miller framför orkestern från i höst. Sedan vill vi fortsätta bjuda in skolklasser till studiebesök och nu planerar vi också för en familjekonsert i november med kammarorkestern och clownen "Ester". Under 2020 hyllas en annan jubilar, Beethoven, i flera av programmen.

Nils-Olof Sondell

Det var händelserika år under din tid som orkesterchef för Uppsala Kammarorkester. Vad tycker du var viktigt för orkesterns utveckling?

Jag anställdes som producent för orkestern 1989. Det var en turbulent tid för orkestern de första åren som jag kom till Uppsala. Den nya musikstiftelsen hade nyss bildats. Det var mycket skriverier i tidningarna och ekonomin var dålig. Styrelsen hade dock bestämt sig och ville satsa på en orkester. Kulturrådet sköt till extra pengar där grundbeloppet skulle gå till orkestern. Det möjliggjorde några 30%-tjänster, vilket var betydelsefullt för orkesterns utveckling. När Göran Kåver tillträdde som länsmusikchef ökade satsningen på Uppsala Kammarorkester. Vi blev 40-50 musiker i orkestern och vi gjorde 10-12 konserter per säsong.

Men det går inte att bara ha en orkester, utan man måste ha en dirigent också. Någon som kan tillföra en kontinuitet spelmässigt och en tydligare programplanering. Kontakt togs med Gérard Korsten. Han var i grunden även musiker vilket var bra för orkestern. Under den här tiden hände det väldigt mycket. Repertoaren anpassades till orkesterns storlek, det var mycket Haydn, Mozart och Beethoven. Musik som förenar musikerna i orkestern där man är tvungen till att lyssna på varandra, så samspelet blev också bättre. Under tiden med Gérard spelade vi in skivor för Naxos, gjorde operaföreställningar med Stadsteatern som spelade för utsålda hus. Det var en märklig tid, allt gick som på räls. Det var en tid där alla siktade mot ett mål. När dirigenten Howard Shelley tillträdde fick vi en musikanter. Det var roliga tillfällen, under hans tid spelade vi svenska musikstycken på varje konsert. Med Paul Mägi, som fick hålla chefsdirigenttiteln i både aulan och i UKK, fick vi de stora konserterna och liveinspelningarna. Det var en spännande tid, man levde med orkestern och dess utveckling

Orkesterns hemvist flyttades från aulan till UKK hösten 2007.

Vilket blev den stora skillnaden för orkestern ur din synvinkel?

Innan flytten var varje dag under en orkestervecka som en turné. Vi packade in i en lastbil alla pukor och saker som skulle till scenen i aulan. Gärna tidigt så att musikerna kunde värma upp. Och alla stentrappor..., det var en stressig och jobbig tid. Mitt i allt bärande var man också tvungen att hämta dit dirigenterna. Universitetsaulan är en gammal lokal och då följer en massa problem när det gäller arbetsmiljön. Men den är väldigt vacker. Allting blev så mycket enklare med Uppsala Konsert & Kongress, allting fanns i samma hus. Det var guld värt. Jag hade väntat länge på huset, det förenklade för alla! Akustiken är också väldigt bra.

Hur ser du på framtiden för den klassiska repertoaren?

Lika lite som jag kan tänka mig ett liv utan t ex Picasso eller Strindberg, så kan jag inte tänka mig ett liv utan Stravinsky, Bartók och Bach. Det blir mycket underhållning i media, man undrar om det finns plats för annat? Så att kommande generationer hittar till konserthuset och den klassiska musiken. Längden har också en betydelse, en 30-minuters Mozartsymfoni eller en timmes våroffer av Stravinsky, jag tror att vi har tappat lyssnandet. Man har fått för sig att klassisk musik är svårt men det handlar inte om det utan det är kommunikation. Vi ska mötas på samma plan i en Beethovens femma och det är inte svårt. Låt det ta sin tid, det är precis som med en bok, inte snabbt bläddra fram för att läsa slutet.

Musik i Upplands kommande konserter

26 maj kl 16.00 Uppsala Konsert & Kongress, Restaurangen *fri entré*
Carte Blanche - Trio X och hemliga gäster.

Arrangeras i samarbete med Musikens Hus Vänner och Uppsala Konsert & Kongress.

25 - 29 juni och 2 - 6 juli Uppsala domkyrka, *fri entré*

Tornmusik med Linnékvintetten

Traditionen med Tornmusiken under två sommarveckor fortsätter även i år. Men eftersom re-
novering pågår i tornen så spelas musiken från trappan vid domkyrkans södra sidan kl 12.00.
Sedan följer en halvtimmes konsert inne i kyrkan med start kl 12.30.

Arrangeras i samarbete med Uppsala kommun och Uppsala domkyrka

2 - 3 augusti Örbyhus Slott

"Min odödliga kärlek", Uppsala Kammarorkester. Arrangeras i samarbete med Örbyhus Slott

2 aug. kl 18.00 Håvard Gimse, piano och Joel Ödmann, uppläsare

Brahms: Pianokvartett, Janáček: Stråkkvartett, Beethoven: Månskenssonaten

Läsning ur Goethes "Den unge Werthers lidanden"

3 aug. kl 18.00 Charlotte Hellekant, mezzosopran

Beethoven: Stråkkvartett nr 14 och läsning ur Beethovens brev.

Berg: Lyrisk svit för stråkkvartett och mezzosopran. Ytterligare verk tillkommer.

Tack!

Tack kära publik för denna säsong. Välkommen åter den femte september då vi startar upp
tillsammans med nya chefdirigenten Rebecca Miller och en ung stjärnsolist. Vidare under
hösten möter vi en prisad sopran, ett axplock av svenska favoriter, Elgars cellokonsert och
mycket mer. Sedan följer traditionen med en festkonsert på trettondagsafton.

Ett lätt sätt att uppleva Uppsala Kammarorkesters alla 10 konserter (inklusive Trettondags-
afton) är att teckna abonnemang. Ett rabatterat pris och en egen plats.

Bokas via tickster.com eller UKK biljettkassan, tel. 018-727 90 00.

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar

Musik i Uppland fem träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiluppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiluppland.se

Foto: Sparf/Tina Axelsson, Miller/Stewen Quigley, Gunnarsson/Stewen Quigley

Följ Uppsala Kammarorkester på facebook!
www.facebook.com/uppsalakammarorkester

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.
www.musikiluppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND